

Een nieuwe mantel voor Martinus

*Afbeelding op de voorzijde: St. Martinus deelt zijn mantel. Gevelsteen in Trier.
Afbeeldingen in het beleidsplan zijn afkomstig van de website www.geloventhuis.nl
en zijn van de hand van Marjet de Jong.*

Samenvatting en leeswijzer

Voor u ligt de nieuwe toekomstvisie van de parochie Heilige Martinus Cuijk.

Deze nieuwe visie is nodig omdat door sterk teruglopende aantallen parochianen, kerkbezoekers, vrijwilligers, pastores en financiële middelen het voortbestaan van de parochie in het geding is. Hiermee rekening houdend zal een duurzaam toekomstbestendig perspectief moeten worden gecreëerd.

Het bestuur ziet zich genoodzaakt om met ingrijpende maatregelen een nieuwe visie te presenteren die hiervoor de (voorlopige) basis moet bieden.

Door de eeuwen heen is dit geen nieuw verschijnsel. Meermalen zijn soortgelijke omstandigheden aanleiding geweest om de kerk, en in ons geval Martinus een nieuwe jas te geven. Ook nu is dit het geval, willen we voorkomen dat onze parochie in de toekomst zal verdwijnen. Op zowel pastoraal als op materieel gebied worden maatregelen voorgenomen die een basis moeten leggen om de nieuwe omstandigheden het hoofd te kunnen bieden.

In het pastorale plan wordt een kader geschetst dat de bestaande waarden respecteert en tevens inspeelt op nieuwe ontwikkelingen. Er wordt een schets gegeven van een nieuwe plaats van de parochie in de samenleving en welke zingeving aan parochianen kan worden geboden.

Hierbij is evident dat een nieuw kader niet zonder betrokkenheid en inzet van parochianen kan slagen. Vandaar ook dat op allerlei gebied een beroep op parochianen zal worden gedaan om hierin een actieve rol te vervullen.

In de toekomstvisie betreffende de gebouwen (gebouwenplan) worden wellicht de meest vergaande maatregelen voorgesteld.

Vooralsnog blijven de kerkgebouwen beschikbaar maar worden uitgaven voor onderhoud en exploitatie drastisch teruggeschoefd. Binnen afzienbare termijn zullen in de visie van het bestuur nog twee kerken in gebruik blijven. De snelheid waarmee deze beslissingen genomen moeten worden is geheel afhankelijk van de mate waarin parochianen financieel deelnemen en bijdragen aan de kerkbalans, immers dit is en blijft de belangrijkste inkomstenpost.

Met deze zienswijze hopen we een schets te hebben gegeven hoe wij de toekomst van onze parochie zien.

Deze zienswijze willen we graag bespreken met diegenen die hebben aangegeven te willen meedenken over de toekomst en uiteraard ook met de leden van de contactgroepen. Daarna willen we ieder die geïnteresseerd is, de mogelijkheid bieden om hierop te reageren.

De data en de uitnodigingen voor deze besprekingen zullen we snel bekend maken.

Cuijk, Feest van de evangelist Lucas, 18 oktober 2015.

Het Bestuur van de parochie Heilige Martinus.

Een nieuwe mantel voor Martinus

Sinds 2013 is na de fusie van 7 parochies de nieuw parochie Heilige Martinus gevormd. Vanaf dat moment is er een proces van heroriëntatie op gang gekomen, zowel op pastoraal als op materieel en bestuurlijk gebied. Waar er sprake was van verschillende identiteiten en materiële armslag binnen de voormalige parochies, is nu het moment gekomen om nieuwe wegen te zoeken voor de toekomst. In dit beleidsplan willen we trachten om daar vorm aan te geven.

Kerk-zijn als “Gods volk onderweg”¹ geeft aan dat de ontwikkeling die de kerk van nu doormaakt niet nieuw is maar wel vraagt om een nieuw perspectief voor de toekomst. Dat perspectief kan in de huidige context worden geboden met aanpassingen op pastoraal en op materieel gebied.

Zonder een uitgebreide analyse van de kerk in onze samenleving te willen bieden, kunnen we stellen dat tot enkele decennia geleden, de meeste parochies voldoende dragende gemeenschappen hadden om vorm en inhoud te kunnen geven aan het plaatselijke kerk-zijn. Dit blijkt in de huidige tijd, helaas niet meer haalbaar te zijn. Afnemende aantallen parochianen en kerkbezoekers, vrijwilligers, pastores en financiële middelen is de werkelijkheid van nu².

Dit vraagt om aanpassing van de organisatie, schaal en werkwijze, alsmede van de beschikbare gebouwen. Historisch gezien zijn dergelijke ontwikkelingen niet nieuw maar anno nu wel (weer) hoogst actueel.

De huidige situatie betekent ook dat er een verschuiving zal moeten plaatsvinden, van een consumerende gemeenschap naar een participerende en naar buiten tredende (missionerende) gemeenschap. Vandaar dat er een nieuw beleid zowel op pastoraal als op materieel gebied dient te worden gevormd. Dit plan zal derhalve deze twee sporen omvatten.

¹Vaticanium II, Dogmatische constitutie over de kerk, Lumen Gentium, 21 november 1964.

² Een onlangs gepresenteerd onderzoek door het KASKI schetst deze situatie ook voor de toekomst. [Http://www.kro-ncrv.nl/kruispunt/seizoenen/2015/30-141534-11-10-2015](http://www.kro-ncrv.nl/kruispunt/seizoenen/2015/30-141534-11-10-2015)

Pastoraal

Evenals in andere facetten van de samenleving, vraagt het pastoraat aanpassing aan vragen en verlangens van mensen van deze tijd. De katholieke kerk is een keuzekerk geworden. Mensen zijn kritischer en hebben meerdere identiteiten en loyaliteiten. Men wil zich niet meer of slechts gedeeltelijk binden en er is weerstand tegen instituties en autoriteiten.

Liberalisering en individualisme dragen bij aan een andere vorm van geloven. Veel mensen hebben wel een verlangen naar zingeving en spiritualiteit, maar gaan andere wegen. Deze ontwikkelingen vragen een herziening van missie en visie en een aangepast pastoraal beleid, die met deze veranderde situatie rekening houdt.

Daarin dienen ook keuzes gemaakt te worden om daarmee nieuwe wegen naar de toekomst te vinden. Alles wat is kan niet in stand blijven. Er zullen aanpassingen moeten volgen die de parochie levensvatbaar houdt en perspectief biedt voor de toekomst, zodat krimp niet uitmondt in kramp.

Visie en missie

In het beeld van de stam van Gods druivenplant en de takken ligt een inspirerende en uitdagende gedachte naar wat komen gaat:

Ik ben de stam van Gods druivenplant, en jullie zijn de takken.

God zelf is de tuinman.

Hij haalt de takken weg waar niets aan groeit.

En de takken waaraan druiven groeien, maakt Hij kort.

Want dan komen er in het volgende jaar nog meer druiven aan.

Jullie lijken op de goede takken die kort gemaakt zijn.

Want door mijn woorden is het slechte uit jullie weggehaald, en zijn jullie rein geworden.

Jullie moeten met Mij verbonden blijven, en Ik met jullie.

Want alleen dan kunnen jullie op een goede manier leven.

Net zoals er alleen druiven groeien aan takken die aan de stam zitten.

Aan losse takken kunnen geen druiven groeien.

En:

Jullie hebben niet Mij uitgekozen, maar ik heb jullie uitgekozen.

En ik geef jullie de opdracht om de wereld in te gaan.

Doe goede dingen, en blijf dat doen.

Ik ben de stam van de druivenplant en jullie zijn de takken.

Als jullie met Mij verbonden blijven en Ik met jullie, dan zul je veel goeds kunnen doen.

Maar zonder Mij kun je niets.³

³ Nederlands Bijbelgenootschap, Bijbel in gewone taal, Royal Jongbloed, Heerenveen 2014, Johannes 15,1-5; 16 a-c.

God daagt ons uit om op zijn uitnodiging in te gaan, individueel maar ook als gemeenschap. Om te dienen en elkaar lief te hebben: *"Ik geef jullie een nieuwe regel: Houd van elkaar. Jullie moeten zo van elkaar houden als ik van jullie gehouden heb"*.⁴ Verbinding is hier het sleutelwoord.

Die verbondenheid krijgt allereerst gestalte in de grote geloofsgemeenschap van onze parochie. In het vieren van de eucharistie en de sacramenten die ons verbinden met God, die ons voeden en sterken om er voor elkaar te zijn. Het vraagt ook om getuigenis in woord en daad, catechetisch en diaconaal, niet alleen gericht op elkaar maar ook op de wereld waarin wij leven, wonen en werken.

We zijn er ons van bewust dat het aantal mensen dat, al of niet als vrijwilliger, actief wil deelnemen aan de activiteiten van onze geloofsgemeenschap, in de komende jaren zal afnemen. Daarom is het intensiveren van onderlinge samenwerking tussen de geloofsgemeenschappen van levensbelang.

In dat perspectief kiezen wij er voor de traditionele taken (eucharistievieringen, overige sacramenten, catechese, enz.) voor de nabije toekomst te handhaven door deze taken (op beperkte schaal) samen te brengen. Wij maken tegelijkertijd ruimte om jongere generaties uit te nodigen zich met de stam van Gods druivenplant te verbinden en waar mogelijk nieuwe initiatieven te ontwikkelen.

Drie lijnen

Langs drie lijnen willen wij ons pastoraal beleid ontwikkelen:

- 1) Allereerst het kernprogramma, vervolgens is er 2) de zorg voor pastorale nabijheid en ontmoeting van en tussen parochianen, en tenslotte niet onbelangrijk 3) het terrein van innovatief pastoraat.

Ad 1. **Het kernprogramma** omvat de traditionele taken van de parochie. Concreet gaat het om taken die de R.K. Kerk als wezenlijk ziet en die het kader vormen van het handelen van de parochie: eucharistievieringen en andere vormen van sacramentsbediening, catechese, uitvaarten, individueel pastoraat en individuele noodhulp.

Het inmiddels bekende liturgisch rooster voorziet in het met regelmaat houden van eucharistievieringen en gebedsdiensten binnen alle geloofsgemeenschappen van onze parochie. Dit past binnen de eerdere garantie van pastoor en parochiebestuur dat in alle geloofsgemeenschappen een (soms beperkte) mogelijkheid aanwezig blijft om samen te komen en te vieren. Zo nodig zullen hierbij de professionele krachten worden uitgebreid.

Dankzij nu nog de inzet van beschikbare assistenten kan dit uitgangspunt voor de nabije toekomst gehandhaafd blijven. Op langere termijn, zal voor bepaalde activiteiten rekening moeten worden gehouden met centralisatie van diensten, groepen en plaatsen, zoals bijvoorbeeld vaste doopzondagen in aangewezen kerk(en) of het combineren van diensten.

4 Idem, Johannes 13,34.

We zullen er wel rekening mee moeten houden, dat door afname van het aantal beschikbare voorgangers en/of ondersteunende vrijwilligers (een deel van) deze taken gaandeweg toch op centraal niveau zullen gaan plaatsvinden.

Daarnaast zien we bij de jongere generatie een tendens om zich in te zetten voor één parochiegemeenschap zonder daarbij gebonden te zijn aan een bepaald kerkgebouw of geloofsgemeenschap; een tendens die zeker onze steun verdient.

De voorbije twee jaren is dit reeds zichtbaar geworden bij o.a. peuter- en kleuteractiviteiten, kinderopvang, jeugdkoor, kinderkerst, Eerste Communie, Vormsel en Rock Solid Tienerwerk. Incidenteel zien we ook dat werkgroepen en koren over de grenzen van hun geloofsgemeenschap heen, hun inzet tonen.

Een andere ontwikkeling kan zijn dat een geloofsgemeenschap haar kracht inzet op een specifiek aspect binnen de parochie. Als voorbeeld valt te denken aan het kloosterkarakter in Sint Agatha of het bedevaartkarakter in Katwijk.

Binnen onze parochie zijn in de geloofsgemeenschappen diverse liturgische en andere werkgroepen actief in de voorbereiding en het verzorgen van (gebeds)diensten. De vrijwilligers die deze taken op zich nemen willen we ondersteuning bieden. Deze ondersteuning kan o.a. plaatsvinden door vrijwilligers gelegenheid te bieden om van elkaar te leren, om hiervoor geëigende opleidingen te volgen of anderszins toe te rusten. Ondersteuning aan vrijwilligers kan ook worden geboden door de eventuele uitbreiding van professionals. Hierbij streven we er tevens naar om de vrijwilligers te motiveren om in meerdere geloofsgemeenschappen actief te zijn.

Als er initiatieven zijn om groepen uit verschillende geloofsgemeenschappen, met dezelfde taken, één te laten worden, zullen we deze zeker stimuleren. Indien daartoe om welke reden dan ook noodzaak aanwezig is, zullen we groepen vragen om samenwerking.

Wat de voorbereiding op de sacramenten betreft zijn intussen al eerste stappen gezet. Zowel voor Eerste Communie als Vormsel zijn de projecten inhoudelijk op elkaar afgestemd en binnen de parochie wordt hierin al één werkgroep gevormd.

Daarnaast willen we kinderopvang, kindernevendiensten en/of peuter/kleuterkerkdiensten, gezinsvieringen en jeugdkoor die al over de grenzen van geloofsgemeenschappen heen functioneren verder ontwikkelen en continueren.

Zowel voor doop als voor huwelijk vindt nu op individuele basis de voorbereiding en toediening plaats. Dit willen we zoveel mogelijk in stand laten.

Op liturgisch vlak willen we naast de eucharistieviering en de woord en gebedsdienst een breder aanbod van vieringen ontwikkelen. In onze parochiegemeenschap wordt het geloof op verschillende manieren beleefd. Hiervoor willen we ruimte creëren door bijvoorbeeld Taizévieringen, meditatiediensten, rozenkransgebed, aanbidding, Thomasviering, Molukse vieringen, Poolse vieringen, enz. aan te bieden. Binnen de diversiteit van onze liturgische diensten willen we steeds opnieuw proberen de brug te slaan tussen de werkelijkheid van elke dag en de viering van ons geloof. Deze zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Rondom het kernprogramma kunnen we samenvattend zeggen:

- **Binnen de parochie wordt in de afzonderlijke geloofsgemeenschappen zo lang mogelijk een aanbod gedaan van sacramentenbediening.**
- **Waar mogelijk worden krachten en initiatieven gebundeld en gestimuleerd over grenzen van geloofsgemeenschappen heen.**
- **Op gebied van liturgie en catechese wordt in de parochie een breder aanbod ontwikkeld voor alle leeftijden en belevingen.**

Hiervoor kunnen concrete werkplannen worden opgezet en uitgevoerd i.s.m. betreffende werkgroepen.

Ad 2. **Pastorale nabijheid** is het kernbegrip voor de wijze waarop de leden van de plaatselijke geloofsgemeenschappen uitdrukking willen en kunnen geven aan het lidmaatschap van de parochie, ten dienste van het “er voor elkaar zijn”. Dit kan bijvoorbeeld in gebedsmomenten, ontmoetingsactiviteiten, geloofsgesprekken of bezoekwerk. Kortom in diaconale activiteiten het “er voor elkaar zijn” tot uitdrukking brengen. De uitvoering van de activiteiten ligt primair in handen van de gemeenschap zelf. De vrijwilligers kunnen voor ondersteuning een beroep doen op het (eventueel uitgebreide) pastorale team.

In samenspraak met actieve leden van de geloofsgemeenschap willen we een nieuw zelfbewustzijn en identiteit ontwikkelen. Lokale geloofsgemeenschappen moeten dus takken aan Gods druivenplant zijn, die druiven kunnen dragen en die verbonden zijn met de druivenplant.

Hiervoor zal door het pastorale team in samenspraak met belangstellenden een plan worden ontwikkeld.

Het individueel (crisis)pastoraat wordt eveneens van groot belang geacht. De beschikbaarheid van pastores is echter beperkt. Dus zal een beroep moeten worden gedaan op de lokale geloofsgemeenschappen om aan te geven in welke situaties contact tussen pastores en individuele leden van de geloofsgemeenschap werkelijk nodig is. Het is daarbij van groot belang dat lokaal goede netwerken aanwezig zijn die probleemsituaties kunnen signaleren.

Deze benadering zal deel uitmaken van bovengenoemd plan.

Het begraven van doden zal zich bij uitstek ontwikkelen als een diaconale taak. Ook op dit terrein willen we de bestaande praktijken beter op elkaar afstemmen en de vrijwilligers toerusten en begeleiden. In onze ogen is dit allereerst een activiteit die verbonden is en dient te zijn met de lokale geloofsgemeenschap. Daarbinnen is sprake van de verbondenheid en onderlinge solidariteit om de doden de laatste eer te brengen en de nabestaanden te begeleiden bij het verwerken van het verlies.

Rondom Pastorale Nabijheid kunnen we samenvattend zeggen:

- **Ondanks veranderende situaties willen we blijven werken aan een gemeenschap van ontmoeting en nabijheid op kernmomenten in het leven en de dagelijkse situatie.**
- **Waar mogelijk willen we gelovigen en vrijwilligers scholen en toerusten om – over de grenzen van de geloofsgemeenschap heen – te werken aan gemeenschapsofbouw: een kerk die verbindt en haar deuren opent.**

- **Alle vieringen rond het afscheid van overleden medeparochianen willen we zoveel mogelijk in de plaatselijke geloofsgemeenschap handhaven en waar mogelijk ook onder leiding van medeparochianen ontwikkelen.**

Een concreet werkplan voor pastorale nabijheid kan i.s.m. de werkgroepen ontwikkeld worden.

Ad 3. **Het innovatief pastoraat** omvat experimenten en verkenningen met oog op gemeenschapsvorming, groei of vernieuwing van de parochie en hun maatschappelijke relevantie. Deze activiteiten worden uitgevoerd door een team bestaande uit parochianen/inwoners en lopen bij voorkeur uit op een project of een vaste activiteit van de parochie, in de lijn van kerntaken of in de lijn van de zorg voor de nabijheid. Ook activiteiten die betrokkenheid bij kerk, samenleving of parochie, of die gemeenschaps-vormende initiatieven omvatten, kunnen op ondersteuning rekenen. In deze lijn van pastoraal ondernemerschap kunnen groepen, lokale gemeenschappen en pastorale professionals actief zijn, al dan niet in samenwerking met andere partners.

Het pastorale team en het parochiebestuur dienen er hun goedkeuring aan te geven. Na indiening en goedkeuring van een activiteitenplan stelt het parochiebestuur waar nodig een budget ter beschikking. In het team dat het activiteitenplan opstelt, heeft een projectleider zitting, bij voorkeur iemand door het team gekozen, of anders iemand door het bestuur als zodanig wordt aangewezen.

Omdat het parochiebestuur in een nieuwe tijd op vele fronten vorm wil geven aan een nieuw gezicht, denkt zij er ook aan de diaconie nieuwe impulsen te geven. Dit zal gestalte krijgen in het stimuleren van nieuwe diaconale projecten en het intensiveren van de samenwerking en contacten met de Parochiële Caritas Instelling (PCI). Dit heeft al vorm gekregen door deel te nemen aan de pilot "Schuldhulp Maatjes". Daarnaast zal onderzocht worden, welke activiteiten ontplooid kunnen worden om samenwerking tussen kerkelijke en seculiere instanties vanuit kerkelijk perspectief te intensiveren.

Ook hier is een taak weggelegd voor het pastorale team. Daarbij willen we met en in de geloofsgemeenschappen onderzoeken welke diaconale taken kunnen worden uitgeoefend. In het bijzonder door op te komen en te zorgen voor kwetsbare individuen en groepen.

Rondom innovatief pastoraat kunnen we samenvattend zeggen:

- **Het pastorale team en het parochiebestuur willen van harte nieuwe initiatieven ondersteunen die de interne, lokale en parochie-brede gemeenschap bevorderen, alsook initiatieven die de deuren van de kerk en parochiegemeenschap naar buiten toe openen.**
- **Diaconale nieuwe initiatieven zullen i.s.m. werkgroepen, de PCI en andere kerkelijke en seculiere instanties ontwikkeld worden om mee te werken aan zorg voor de kwetsbare naasten.**

In alle drie de lijnen van het pastoraal beleid, loopt de lokale gemeenschap als een rode draad door de parochiebenadering. Dit geeft het grote belang van de contact- en andere groepen binnen het parochieel verband aan. Zij vormen het hart van de parochie. Daarom wil het parochiebestuur deze groepen ondersteunen, nauwe banden met hen onderhouden, en samenwerking continueren en waar mogelijk uitbouwen. Tegen die achtergrond zal met de contactgroepen worden overlegd of het instellen van “buurtcontactpersonen” wenselijk is. Tegelijkertijd willen we voorkomen dat lokale gemeenschappen of daaruit gevormde groepen “eilanden” worden die niet meer verbonden zijn met het grotere geheel van de parochie.

Materieel

De veranderingen op pastoraal gebied kunnen niet los worden gezien van een nieuwe toekomst op het vlak van gebouwen en financieel beheer. Sterker nog, de pastorale vernieuwing is mede daarop gebaseerd. Dit deel van het beleidsplan kan daarom worden geduid als het “**gebouwenplan**”.

Primair staat de gemeenschap centraal. Vandaar ook dat in eerdere bijeenkomsten algemeen werd erkend dat “de kerk méér is dan hout en steen”⁵. Het verdwijnen van een kerkgebouw betekent niet dat we als parochie pastoraal afwezig zijn in de wijk of het dorp.

Het afstoten van gebouwen is een puur financiële noodzaak. We realiseren ons terdege dat dit een zwaarwegend maar ook pijnlijk onderdeel van het nieuwe beleid is. Gevoelens en emoties spelen hierbij terecht een belangrijke rol.

“Het gebouw waar ik ben gedoopt, getrouwd en al die tijd gekerkt heb, of van waaruit mijn ouders zijn begraven”. “Waar ik mijn communie heb gedaan”. Of ook: “De kerk heeft altijd een centrale plaats in de wijk of het dorp gehad, ook als gebouw. Kan dat niet in stand blijven?”.

Hoe pijnlijk ook, hieruit blijkt dat het besef moet groeien, dat niet de gebouwen maar de gemeenschap centraal staat.

Wetend dat deze gevoelens werkelijk waarde hebben voor mensen, staan we dus voor moeilijke keuzes. Niets veranderen en dus gebouwen in stand en in gebruik laten, betekent dat we als parochie nog ongeveer 10 jaar kunnen blijven bestaan.⁶ Daarna volgt onvermijdelijk het faillissement. Dat is waar we als parochiebestuur niet voor kiezen. Ook niet voor mogen kiezen, is onze vaste overtuiging, willen we de parochie nog toekomst geven.

Met overtuiging zoeken we in dit verband aansluiting bij de, o.a. door veel jongeren geuite zienswijze voor handen ineen slaan voor de toekomst van de parochie zonder dat daar direct kerkgebouwen voor nodig zijn. Wellicht is dit nu nog een stap te ver maar de gedachte onderstrepen we.

In het pastorale deel van dit beleidsplan zeiden we al dat niet op alle plaatsen alles kan blijven gebeuren, maar dat geloofsgemeenschappen zich gaan specialiseren en de parochie alle krachten bundelt. We roepen de geloofsgemeenschappen en andere betrokkenen dan ook op om hier over mee te denken.

Criteria voor herbestemming

Om een gemeenschap van “Gods volk onderweg” te zijn (dát delen we met de visie van jongeren), hebben we meer elkáár nodig dan onze gebouwen. En gezien de waarschijnlijk niet verbeterende situatie op met name het financiële vlak, kunnen we niet alle gebouwen in de huidige functie in stand houden. We zullen nog meer

⁵ Harry Bisselink e.a., Meer dan hout en steen. Handboek voor herbestemming en sluiting van kerkgebouwen, Boekencentrum 2012.

⁶ In de bijlage vindt u de beknopte voorlopige jaarcijfers 2013.

dan tot nu toe, fors moeten bezuinigen om de kosten terug te brengen en draaglijk te maken voor de toekomst.

Dit betekent dat we ook op gebouwen die in gebruik zijn, zoveel mogelijk moeten en zullen bezuinigen. Maar hiermee zijn we er nog niet. We zullen ook gebouwen moeten afstoten⁷.

De vraag is dan welke criteria hanteer je bij het afstoten/herbestemmen van kerkgebouwen. Het zijn geen gebouwen die gemakkelijk verkoopbaar zijn.⁸ Daarnaast zijn ze vaak beeldbepalend in hun omgeving. Hiermee wil het parochiebestuur ook bij herbestemming rekening houden. Dit betekent dus niet automatisch dat de kerken afgebroken worden maar wel dat wij ze als parochie niet meer zullen onderhouden.

Mogelijkheden voor herbestemming:

Het eerste en overheersende criterium dat we hanteren is, welke mogelijkheden het gebouw in zich heeft tot verkoop/herbestemming. Zoals dit ook bij de verkoop van de

H. Jozefkerk in De Valuwe is gebeurd. Een kerk zonder rijks-monumentale status is makkelijker te herbestemmen. Dit is ook van toepassing op de H. Antoniuskerk in Vianen.

Alternatieven voor het houden van vieringen:

Bij mogelijke verkoop of herbestemming zal altijd gekeken worden welke alternatieven er zijn voor het houden van vieringen.

Net zoals in de Valuwe (MFA) zijn er, met uitzondering van Katwijk, bij alle andere geloofsgemeenschappen alternatieve ruimtes voorhanden om vieringen te kunnen houden. Zoals eerder gezegd is het beleid er dan ook op gericht om dit daadwerkelijk te doen.

Rijksmonumenten:

De overige vier kerken die eigendom van de parochie zijn, zijn alle rijksmonumenten, waarvoor het overheersende criterium van herbestemming niet makkelijk van toepassing is. Wanneer een kerkgebouw rijksmonument is zijn er ook automatisch meer beperkingen voor hergebruik aan de orde.

Prioriteiten:

Toch wil het bestuur prioriteiten aangeven hoe met de monumentale kerken om te gaan.

Een eerste prioriteit is de zgn. “moederkerk”. Een parochie is een territoriaal gebied. In vroeger tijden/eeuwen waren dit grote gebieden waarin steeds nieuwe kerken zijn opgericht. Voor onze parochie geldt dat alle voormalige parochies zijn opgericht

⁷ De scriptie van J. Martens laat in een historisch overzicht ook zien herbestemming van kerken niets nieuws is, maar van alle tijden. Martens, J., Revitaliseren, herbestemmen of slopen? Toekomstperspectieven voor kerkgebouwen., Katholieke Universiteit Leuven 2003. Digitaal te vinden op http://www.thesis.net/kerkgebouwen/kerkgebouwen_inhoud.htm

⁸ Sprekend over verkoop of herbestemming van gebouwen, wordt de kloosterkapel van H. Agatha buiten beschouwing gelaten. Dit is geen eigendom en wordt op basis van huur gebruikt.

door afscheidingen van grondgebieden vanuit de moederkerk St. Martinus Cuijk. Deze is hoogstwaarschijnlijk in de 9^e eeuw opgericht. Historisch gezien hebben de oprichtingen van andere kerken/parochies plaatsgevonden vanaf het einde van de 13^e eeuw tot en met het midden van de 20^e eeuw.⁹

Eerder al is de moederkerk in het fusieoverleg door de voormalige parochiebesturen min of meer gevoelsmatig als de parochiekerk voor de nieuwe parochie bestempeld. Aan deze kerk wil het parochiebestuur een bijzondere prioriteit tot behoud hechten.

Een tweede prioriteit is de status van bedevaartplaats. Sinds 1887 komen in Katwijk pelgrims op bedevaart naar het beeld van O.L.V. van Lourdes dat in de Martinuskerk staat en daarna (sinds 1888) naar de op schaal nagebouwde Lourdesgrot. Jaarlijks trekken duizenden mensen langs deze grot of bezoeken in de mei en oktobermaand of met speciale Mariavieringen deze grot en/of het speciale devotiebeeld in de kerk om te bidden, te vieren of gewoon even een kaars op te steken.

De bijzondere status van deze kerk en de Lourdesgrot (eveneens een rijksmonument) ziet het parochiebestuur als een prioriteit voor behoud in het gebouwenplan.

Echter ook deze prioriteiten voor behoud stellen ons voor grote zorgen gezien de exploitatie en (groot)onderhoudskosten. De ontwikkelingen in de toekomst zullen uit moeten wijzen of deze twee prioriteiten financieel gezien gehandhaafd kunnen worden.

Concreet:

Met bovenstaande afwegingen wil het bestuur komen tot een gebouwenplan met de volgende concretisering:

Als "Gods volk onderweg" zijn we niet primair afhankelijk van de kerkgebouwen. Als eerste staat de gemeenschap centraal. Het bestuur wil vooral inzetten op het adagium: wat decentraal kan, kan en wat centraal moet, moet. Dit om meer en meer toe te groeien naar één nieuwe missionerende en participerende parochiegemeenschap.

Kerkgebouwen zullen moeten worden afgestoten. Voor de korte termijn (max. 3 jaren) betekent dit, dat naast de reeds gevonden herbestemming voor de H. Jozefkerk in De Valuwe, ook herbestemming moet worden gezocht voor de H. Antoniuskerk in Vianen. Aan deze kerk zal geen groot onderhoud meer worden gepleegd en waar mogelijk bezuinigd worden op de exploitatiekosten. Uiteraard zal wel wind-en-waterdicht-onderhoud worden gepleegd.

Zodra voor deze kerk een herbestemming is gevonden, zal deze aan de eredienst worden onttrokken. Tot dat moment blijft deze kerk open voor gebruik.

Onder voorbehoud van (extreem) verslechterende omstandigheden, zal tussen 3 en max. 5 jaren voor nog twee kerken herbestemming moeten worden gezocht. Dit

9 Achtereenvolgens zijn vanuit de moederkerk de volgende parochies/kerken gesticht: H. Lambertus Beers, einde 13e eeuw; H. Lambertus Groot Linden: 13e eeuw; H. Martinus Katwijk en Klein Linden, 1880; H. Antonius Vianen 1930; H. Agatha St. Agatha, 1947; H. Jozef, Valuwe Cuijk en (later) Heeswijkse Kampen, 1961.

zijn: – de H. Lambertuskerk in Beers;
– de H. Lambertuskerk in Linden.

Ook bij deze kerken zal tot die tijd geen groot onderhoud meer worden gepleegd, en wordt er waar mogelijk bezuinigd op de exploitatiekosten. Wel zal waar nodig onderhoud gepleegd worden om deze kerken in goede staat te houden. Zodra herbesteding is gevonden, zullen deze kerken aan de eredienst worden onttrokken. Tot dat moment blijven ze open voor gebruik.

Onder voorbehoud van onvoorziene financiële en pastorale ontwikkelingen, is het streven er op gericht, om een stabiele situatie te scheppen voor de instandhouding van twee kerken voor de lange termijn:

– de H. Martinuskerk in Cuijk;
– de H. Martinuskerk en de Lourdesgrot in Katwijk.

Groot onderhoud aan deze kerken zal bekostigd worden met subsidie en/of externe financiering. Waar mogelijk wordt ook bij deze kerken op de exploitatiekosten bezuinigd.

Opgemerkt zij dat dank zij de inzet van de Dorpsraad en vrijwilligers en met behulp van gemeentelijke en IDOP-middelen (Integraal Dorpsontwikkelingsplan) de (monumentale) kerktuin in Katwijk onlangs volledig is gerenoveerd. De renovatie van de Lourdesgrot is met behulp van provinciale subsidie aanstaande

De pijn van sluiting

Het bestuur en het pastorale team voelen en delen de pijn met vele medeparochianen van een teruglopend kerkbezoek, een dalend aantal parochianen, de verslechterde financiële situatie en het dalend aantal voorgangers. Hoewel het uitgangspunt van het bestuur blijft om kerken zoveel mogelijk open te houden, dringt het besef zich op, dat dit gezien het huidige toekomstperspectief onmogelijk is.

Met de sluiting van kerken zal de parochie zeker niet verdwijnen uit de plaatselijke geloofsgemeenschappen, maar juist nieuwe wegen inslaan om de geloofsgemeenschappen gelegenheid te bieden om samen te komen en te vieren. Samen met de geloofsgemeenschappen wil het parochiebestuur en het pastorale team verbondenheid opbouwen, als de stam van Gods druivenplant, verbonden met de takken.

Overig onroerend goed

Voor de volledigheid willen we ook het overige onroerend goed niet onbesproken laten. Zoals bekend heeft de parochie nog één pastorie (Cuijk - centrum), drie woningen (de voormalige pastorieën in Beers, Vianen en Linden) alsmede landbouwgronden in eigendom. Wat betreft de pastorie (in Cuijk-centrum) is het de bedoeling dat deze in gebruik blijft voor bewoning en parochiecentrum. Twee woningen (in Beers en Linden) zijn verhuurd en één (in Vianen) staat momenteel te koop. Aangezien het verhuren van de twee woningen niet rendabel is zullen deze worden verkocht zodra de mogelijkheid er is.

De landbouwgronden zijn verpacht en wél rendabel. Echter zodra bepaalde percelen dit niet meer zijn of dreigen te worden, zullen deze eveneens worden verkocht.

Slot

Door de 12 eeuwen heen heeft de kerk in onze streken steeds opnieuw vormen gezocht van gemeenschap. In veranderende tijden kreeg deze door de eeuwen heen nieuwe vormen en structuren. Telkens opnieuw kregen kerken en parochies een nieuwe mantel aangemeten passend bij situatie van de tijd:

- bij de stichting van parochies: van kapellen naar kerken
- bij de reformatie: van kerk naar schuilkerk
- bij de groei van de kerk: stichting van nieuwe parochies en (uit)bouw van kerken.

Nu aan het begin van de 21ste eeuw staan we, na de krimp van de afgelopen decennia, opnieuw voor een aanpassing van de mantel. Helaas een mantel die een maatje kleiner moet worden om weer een tijd mee te kunnen.

Maar wat door de eeuwen heen gebleven is, is de verbondenheid met het geloof en de gemeenschap. Bij de veranderingen en aanpassingen die in de afgelopen jaren plaats vonden en in de toekomst zullen blijven plaatsvinden, hebben gelovigen, betrokkenen, bestuurders en pastores zich hiervoor ingezet en zullen zij zich blijven inzetten met het oog op die gelovige verbondenheid.

Onze patroonheilige H. Martinus deelde zijn mantel, het kostbaarste bezit dat hij had, met de arme aan de poort van Amiens. Als nieuwe parochie H. Martinus willen we zijn voorbeeld volgen, om ook in de toekomst te kunnen blijven delen in vreugde en verdriet, in geloof en ongeloof: verbonden met God en met elkaar, het leven vieren.

Wellicht is een veranderende mantel in het begin wat vreemd, onwennig en nog niet helemaal passend. Maar met inzet, samenwerking en gelovige verbondenheid, zijn we samen in staat om de mantel passend te maken en (hopelijk) toekomstbestendig.

Het parochiebestuur en het pastorale team willen zich hiervoor ten volle inzetten. Maar ze kunnen dat enkel met medewerking van alle parochianen, op welke wijze dan ook.

Bijlage – Voorlopige cijfers 2013

Het kerkbestuur van de parochie H. Martinus te Cuijk, heeft een voorlopige rekening en verantwoording over het boekjaar 2013 vastgesteld.

De balans heeft een totaalstelling van:

€ 2.866.096

En een vermogen van:

€ 925.594

De staat van baten en lasten heeft een totaalstelling van:

€ 461.720

En een nadeling saldo van:

€ 106.775–

Balans per 31 december 2012

	31 december boekjaar 2013	31 december boekjaar 2012
Aktiva		
Kerkelijke goederen	€ 2	€ 2
Beleggingen	€ 2.673.397	€ 2689.879
Vorderingen op korte termijn	€ 102.990	€ 127.186
Geldmiddelen	€ 89.707	€ 142.433
	€ 2.866.096	€ 2.959.500
Passiva		
Vermogen	€ 925.594	€ 1.079.437
Voorzieningen en fondsen	€ 943.477	€ 700.591
Schulden op lange termijn	€ 938.664	€ 938.664
Schulden op korte termijn	€ 58.361	€ 240.808
	€ 2.866.096	€ 2.959.500

Vermogen

Eigen vermogen 31 december 2012

€ 1.079.437

Vermogensmutaties

Vereffening onderlinge jaarrekeningen

	Bij	Af	
		€47.067	
	€ -	€ 47.067	
			€ 47.067–
Saldo mutaties			€ 1.032.369
Af: Saldo staat van baten en lasten			€ 106.775–
Vermogen 31 december 2013			€ 925.594

Staat van baten en lasten over het boekjaar 2013

	Boekjaar 2013	Boekjaar 2012
Lasten		
Persoonskosten	€ 68.507	€ 54.051
Kosten onroerend goed:		
– Kerkelijke gebouwen	€ 194.353	€ 199.305
– Overige kerkelijke onroerende goederen	€ 47.587	€ 17.741
– Beleggingen	€ 32.372	€ –
Renten en lasten van schulden en fundaties	€ 10.948	€ 11.003
Kosten eredienst	€ 37.078	€ 39.833
Kosten pastoraal	€ 14.559	€ 15.692
Verplichte en vrijwillige bijdragen	€ 28.595	€ 45.718
Beheerskosten	€ 23.514	€ 27.441
Incidentele lasten	€ 4.208	€ 4.712
Voordelig saldo	€ –	€ –
	€ 461.720	€ 415.495
 Baten		
Bijdragen parochianen	€ 221.561	€ 243.381
Opbrengsten uit bezittingen en beleggingen	€ 124.584	€ 100.971
Funktionele inkomsten	€ –	€ –
Incidentele baten	€ 8.800	€ 7.803
Nadelig saldo	€ 106.775	€ 63.339
	€ 461.720	€ 415.495